

**Daži izvilkumi no
Tendences IV ziņojuma
(K.Tauhs, S. Reiherta)**

**Asoc. Prof. Andrejs Rauhvargers,
Latvijas Rektoru Padomes ģenerālsekretārs
Tel. 7034338, e-pasts rp@lanet.lv;
andrejs.rauhvargers@aic.lv
<http://www.aic.lv/ar/mag>**

Par izpēti

- Notika ekspertu vizītes 62 augstskolās Boloņas procesa valstīs
- Salīdzinot ar Trends III, augstskolas ir daudz labāk informētas
- Vislabāk informētie ir augstskolu vadība, dekāni, administratīvie darbinieki,
- Diezgan labi informēti profesori, bet tie ir visskeptiskākie
- Visvājāk informētie ir mācībspēki zem profesora līmeņa un – daļā valstu – doktoranti
- studenti ir samērā informēti un ieinteresēti

Daži secinājumi

- Boloņas process 2 gados ir ievērojami progresējis
- Daudzas augstskolas pašas saka, ka vēlas ne jau formālo prasību izpildi, bet gan patiešām izmainīt visu attieksmi pret mācīšanos un pasniegšanu.
- Galvenās grūtības ir – laika trūkums pārdomāt paveikto un ieviest korekcijas, mierīgi izplānot,
- Darbu apgrūtina veco un jauno studiju struktūru paralēla pastāvēšana,
- nav specifiski reformām izdalītu līdzekļu, augstskolām nākas to veikt uz iekšējo resursu rēķina – kas samazina laiku zinātnei,
- Process augstskolās kļūst uz iekšu vērstāks, pārāk domājot par programmu pārstrukturēšanu, aizmirstas starptautiskie aspekti, kas patiesībā bija galvenais
- Dažās valstīs reformas nevirzās, jo gaida jaunu likumdošanu – Portugāle, Spānija, Zviedrija

Bakalaura-maģistra sistēmas ieviešana

- Divciklu struktūra parādās pat medicīnā - Dānija (ir) , Šveice, Flandrija (būs). Strukturēta kā 3+3 vai pat 3+4
- Jācenšas noskaidrot, cik daudz satura būs 3 gadu bakalaurā, ir kļūdaini domāt, ka tikpat, cik 4 gadu
- Lai mācītos cits no cita pieredzes un lai rezultātā kvalifikācijas būtu valsts mērogā salīdzināmas, jāorganizē nacionālas konsultāciju grupas pa disciplīnām
- Augstskolas ļoti iegūtu, izveidojot stratēģisku plānu programmu izstrādei, kurš paredzētu: modularizāciju, studiju rezultātu izmantošanu, saskaņošanu starp katras jomas bakalaura un maģistra līmeņiem

Bakalaura-maģistra sistēmas ieviešana

- Bakalaura grāda ieguvēju nodarbināmības uzlabošanai jācenšas intensificēt dialogu ar darba devējiem. Būru labi, ja valdības rādītu piemēru, ka bakalauri var būt nodarbināmi.
- Līdz šim tikai atsevišķas augstskolas seko līdzī absolventu karjeras gaitai. Nepieciešams vairāk pētījumu par absolventu nodarbinātību, lai var veikt attiecīgas korekcijas programmās.
- Maģistrantūras programmas spēj palīdzēt stratēģiski pozicionēt pašu augstskolu, taču tas netiek pilnā mērā izmantots. To var pastiprināt, fokusējoties uz starpdisciplinārām un starptautiskiem programmu aspektiem, it īpaši, ja programmas piedāvā plaši runātās valodās.
- **Kopīgie grādi joprojām tiek uzskatīti par īpaši atraktīvu** sadarbības veidu, taču virknē valstu joprojām nav izmainīta likumdošana, lai kopīgos grādus varētu piešķirt un atzīt.

Bakalaura-maģistra sistēmas ieviešana

- **Modularizācija joprojām ir grūts aspekts un bieži netiek pareizi saprasta.**
  - Plašāk jāizplata Eiropā uzkrāto pozitīvo pieredzi,
  - moduļu saskanīgā izveidē palīdzētu arī koordinācija un plānošana augstskolu iekšienē.
- Studiju rezultātu izmantošanai ir ļoti būtiska loma izprotamas un salīdzināmas augstākās izglītības izveidē Eiropā. **Tomēr pagaidām daudzi tos uzskata drīzāk par blakusproduktu, nevis par reformas neatņemamu sastāvdaļu.**
- Nepieciešami semināri un konferences, lai apgūtu, ko nozīmē studentā centrēta/ uz problēmām bāzēta mācīšanās, studiju rezultātu izmantošana un modularizācija.

Bakalaura-maģistra sistēmas ieviešana

- Ir pienācis laiks valstīm nopietni ķerties pie kvalifikāciju ietvarstruktūru veidošanas, saskaņojot tās ar Eiropas aptverošo ietvarstruktūru – tika tādā veidā visus minētos aspektus iespējams saskaņot Eiropas mērogā.
- Uzņemšanas augstākajā izglītībā un pārejas starp cikliem izpēte parādīja, ka šajā jomā virknē valstu augstskolām ir pārsteidzoši maza autonomija.

Diplomatizāšana

Studiju periodu atzīšana

- Vairumā valstu notiek normāli,
- Tiek minēti arī gadījumi, kad, neskatoties uz apmaiņas līgumiem, ārzemēs iegūtie kredītpunkti netiek atzīti, vai arī tiek atzīti tikai kā brīvās izvēles kursi

Mūžizglītības rezultātu atzīšana

- Mūžizglītība ir viena no Boloņas prioritātēm, bet daudzas augstskolas to neuzskata par nopietnu uzdevumu.
- dažās valstīs augstskolas ir ieviesušas APL (accreditation of prior learning) vai APEL (accreditation of prior experiential learning),
- daudzās valstīs turpretī nav likumdošanas nosacījumu, kas ļautu ieskaitīt mūžizglītības rezultātus un augstskolās nav šīs metodikas un speciālistu.

Diplomatzišana

Nacionālo grādu atzišana

- Daudzas augstskolas domā, ka viss ir kārtībā un automātiski.
- Boloņas reformu rezultātā veidojošās bakalaura un maģistra grādu daudzveidība rada jaunas atzišanas problēmas
- Problēmu mazāk valstīs, kuras ir ieviesušas studiju rezultātos bāzētas kvalifikāciju ietvarstruktūras,
- Daudzās valstīs ir lielas problēmas, pārejot uz nākošo ciklu starp universitātes un neuniversitātes sektoriem – teorētiski atļauts un praktiski ļoti grūti.

Diplomatizāšana

Ārzemju diplomu atzīšana

- Salīdzinot ar 2003.gadu, daudz vairāk augstskolu zina par Lisabonas konvenciju un izmanto ENIC/NARIC centru palīdzību
- Francijā, Spānijā, Ungārijā, Horvātijā, Slovēnijā atzīšanu veic ministrijas un tā ietver pilnas sakritības meklēšanu vai nostrifikāciju
- Jāmaina nacionālā likumdošana, lai tā nebūtu pretrunā ar Konvenciju
- Kopīgo grādu atzīšana – virkne valstu ir izmainījušas likumdošanu, lai varētu veidot un atzīt kopīgos grādus,

Kvalitātes nodrošināšana

- Augstskolu pasākumi kvalitātes uzlabošanā tālu pārsniedz ārējā novērtējuma procesus un procedūras:
- Kvalitātes pilnveide notiek caur uzlabojumiem
  - mācībspēku atlasē un personāla attīstībā,
  - studentu uzņemšanā,
  - infrastruktūras attīstības plānošanā,
  - iekšējā resursu sadalē un piešķiršanā.

Kvalitātes nodrošināšana

- Eiropā joprojām ir izplatīti autonomijas ierobežojumi aspektos, kas tieši atsaucas uz kvalitāti: sākot ar studentu atlasīšanu un mācībspēku pieņemšanu darbā, to virzību pa karjeras kāpnēm, attīstību, atalgojumu un apbalvojumiem, programmu izstrādi, lēmumiem par pētījumu jomu prioritātēm.
- Eiropas mērogā lielas atšķirības -
  - UK, Īrija, Somija, Nīderlande, Austrija, Dānija, ar plašu autonomiju,
  - Vācija, Beļģijas (fr), Grieķija, Čehija, Slovākija –ar lieliem ierobežojumiem

Kvalitātes nodrošināšana

- Trends IV dati rāda :
  - kur lielākā autonomija, tur attīstītāki iekšējie kvalitātes mehānismi.
  - un otrādi, jo mazāk brīvības, jo vairāk tikai ārējo prasību ievērošana
- Vislabākā sadarbība starp ārējiem un iekšējiem kvalitātes mehānismiem ir tur, kur iekšējie mehānismi jau funkcionēja, kad parādījās ārējie.

lekšējie kvalitātes mehānismi - pasniegšana

- Studentu aptaujas – ir visur. vai rezultāti tiek analizēti, apspriesti un publiskoti - ir atkarīgs no augstskolas, fakultātes, pat pasniedzēja,
- Ceturtdaļā apsekoto augstskolu obligāti pastāv kaut kāda veida atgriezeniskā saite
- Vēl ceturtdaļā – studenti ne tikai aizpilda anketas, bet aktīvi piedalās sanāksmēs ar mācībspēkiem, kurās apspriež mācīšanās un pasniegšanas jautājumus.
- Eiropas mērogā bija redzams, ka, jo lielāka studentu iesaiste, jo mazāk bija pārmetumu par mācību procesu.
- Daļa augstskolu pēta nesekmības (dropout) līmeni, daļa (bet pārāk maz) regulāri pēta savu absolventu karjeras ceļu

Pētniecības kvalitātes vērtēšana

- Ārējās procedūras notiek sarežģīti piedalās gan ārējie vērtētāji – eksperti (daļā valstu), grantu piešķirējas organizācijas utt.
- Iekšējās procedūrās:
  - Pie personāla atlases un pārvēlēšanas,
  - iekšējās grantu pārdales,
  - augstskolas iekšējo resursu piešķiršanas pētījumiem

Panākumu faktori

1. Saistība ar citām reformām augstākajā izglītībā
2. Augstskolu izpratne par to, ka “no augšas” prasītās pārmaiņas var izmantot iekšējai darbības pārskatīšanai un reformai
3. Spēcīga horizontāla komunikācija augstskolas ietvaros un konsultatīva, bet noteikta vadība
4. Jāatrod pareizais līdzsvars starp valsts līmeņa regulēšanu un augstskolu autonomiju
5. Jādod laiks veikt pārveidojumus un veikt tajos nepieciešamās korekcijas
6. Nepieciešamas nacionāla līmeņa finansējums reformām

Latvija pieminēta

- Nav problēmu ar bakalaura grāda ieguvēju nodarbināmību
- Pastāv dalījums akadēmiskajos un profesionālajos bakalaura grādos, profesionālā ir 4 gadu programma
- Latvija ir viena no valstīm, kurās arī maģistra grādi tiek dalīti akadēmiskajos un profesionālajos. Vēl viens iedalījums ir *research* un *taught* maģistra grādi
- Dažās valstīs akadēmiskie un profesionālie grādi pastāv tajās pašās augstskolās: Hungary, Latvia, Portugal

Latvija pieminēta

- Latvija, Polija, Portugāle, Spānija, Slovākija, UK var atlasīt uzņemamos pēc augstskolas vai programmas noteiktiem kritērijiem
- 2004. gadā jau bija ieviests diploma pielikums: Belgium, Denmark, Estonia, Finland, Latvia, Norway and Switzerland
- Nav nekādas likumdošanas par mūžizglītībā apgūtu zināšanu atzīšanu: Belgium, Denmark, Germany, Hungary, Latvia, Portugal, Slovenia and Spain
- Ir politiskā griba palielināt doktorantu skaitu: Denmark, Latvia. Estonia, Poland